

Josep

Figueres, 27 de juny de 1883

Perpinyà, 20 de març de 1949

Polític i escriptor

Provinent d'una família de comerciants de Figueres, va cursar els seus estudis primaris i de batxillerat a la seva ciutat natal. Als disset anys va anar a Barcelona per aprendre l'ofici de sastre, formació que continuarà a París el 1902, moment que aprofitarà per prendre part en la fundació del Casal Català de la capital francesa.

La seva estada a Barcelona li havia servit per establir uns primers contactes amb cercles intel·lectuals modernistes, tot iniciant col·laboracions periodístiques en revistes com Joventut i Il·lustració Llevantina. Aquesta activitat com a escriptor i activista literari no l'abandonarà en tornar a Figueres, per treballar professionalment com a sastre a l'empresa familiar dels Magatzems de Figueres Puig-París. Casat amb Adela Carbona el 1907, residirà a Girona.

L'activitat cultural, literària i periodística

Puig va tenir una activa vida cultural i associativa, que el va dur a implicar-se en totes les iniciatives culturals i cíviques de la seva ciutat natal. Així, durant la seva joventut serà un dels organitzadors de la Festa de la Bellesa a Figueres (1906) i dels Jocs Florals de l'Empordà. Anys a venir, el 1922, presidirà el Patronat de la Biblioteca Popular, acabada d'inaugurar, des d'on aprofitarà per potenciar la creació d'un fons de llibres empordanesos, un altre sobre la sardana, un arxiu de música de l'Empordà i una galeria d'Empordanesos Il·lustres. Amb la dictadura de Primo de Rivera, la tasca del Patronat quedarà desnaturalitzada i Puig dimitirà el càrrec (1924). Tot seguit, la prohibició del setmanari Empordà Federal el privarà d'una altra tribuna pública. Davant aquesta conjuntura, la seva acció com activista es traslladarà a d'altres indrets.

Puig es convertirà poc després en membre del Foment de la Sardana de Figueres (1927), des d'on maldrà per fomentar la recerca i divulgació de l'obra del músic Pep Ventura. Un any després, el 1928, participarà en l'organització de l'Exposició Provincial de Belles Arts, que se celebra al Casino Menestral de Figueres, on, després de l'èxit de les conferències que s'hi celebren en ocasió d'aquest esdeveniment, es constitueix una agrupació cultural anomenada Atenea, de la qual Puig serà el secretari (1928-1936). Atenea es convertirà des de la seva fundació en una tribuna oberta als diferents sectors intel·lectuals i polítics de tradició republicana. Per la seva seu passaran conferenciants de primera línia, com Joaquim Xirau, Antoni Rovira i Virgili, Carles Rahola, Gabriel Alomar, Rafael Campalans, Joan Estelrich, Carme Montoriol, Pere Bosch-Gimpera o Pompeu Fabra.

Puig també serà Mestre en Gai Saber del Felibratge Català per l'Acadèmia dels Jocs Florals de la Ginesta

d'Or de Perpinyà (1934) i soci de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

En l'àmbit periodístic, col·laborarà en publicacions com La Revista, D'Ací i d'Allà, El cor del poble, La Humanitat i L'Horitzó, de Barcelona, L'Autonomista de Girona i les ja esmentades Empordà Federal, de Figueres –de la qual esdevingué director el 1930–, Joventut i Il·lustració Llevantina.

En el camp literari, serà durant la dècada dels vint que Puig publicarà la majoria de les seves obres importants, bona part de les quals inscrites dins el moviment modernista i orientades cap al regeneracionisme. Al seu primer llibre de narracions, Tragèdies de veïnat (1923), ja hi trobem gran part del que serà la crítica d'uns estaments burgesos acomodats. Una burgesia mitjana que ubica a la seva Figueres natal, i de la que s'ocupa en un altre llibre de narracions, La fi de Don Joan (1929). En les seves dues novel·les, Lo planeta d'en Gerardo (1925) i L'oncle Vicens (1926), també centrarà la seva crítica en la personalitat d'aquests sectors socials. Puig aprofitarà aquestes obres per denunciar l'apatia de la seva participació en la vida política o les mancances quant a la presència catalana als seus negocis i la variabilitat dels seus principis ideològics. És significatiu, en aquest sentit, el títol d'un dels seus contes: El senyor Bernat, botiguer ex-anticlerical. En bona part d'aquestes obres trobem la crítica mordaç a un prototipus de comerciant aferrat a uns interessos purament materials i productius.

El 1931 guanyarà el premi de prosa als Jocs Florals de Barcelona i estrenarà la peça teatral Quan s'ha perdut la fe, publicada el 1936, el mateix any que apareixeran Contes de la viu-viu i de la xiu-xiu. El 1933 encara estrenarà una altra comèdia, L'avi.

La carrera política

La seva personalitat política i intel·lectual és fonamental per comprendre l'univers republicà de la Figueres i de l'Empordà del primer terç del segle XX, fins el punt que Puig es va convertir en una figura clau per acostar els vells republicans del partit federal figuerenc al sentiment catalanista, sense deixar de banda els principis de Francesc Pi i Margall.

A partir de la tertúlia d'un grup de joves descontents amb la dinàmica política i cultural de la ciutat de Figueres, el 1908 fou un dels fundadors de l'Aplec Nacionalista Republicà, entitat política que tenia com a portaveu la publicació Empordà. Puig també serà un dels fundadors, el 1911, d'Empordà Federal, la publicació senyera des d'aquell moment del republicanisme catalanista i federalista a terres empordaneses.

Posteriorment, ingressarà a la Unió Federal Nacionalista Republicana, on continuarà duent a terme la seva activitat política, sempre amb un rerefons marcadament culturalista. A partir de 1916, però, entrarà de forma més intensa en la vida política. Així, el 1918 el trobem com a revitalitzador d'una comissió ciutadana a favor de l'erecció a la Rambla de Figueres d'un monument a Narcís Monturiol, convertit en un mite del republicanisme empordanès del segle XIX. Un mite que el mateix Puig s'encarregarà de potenciar amb la publicació de Vida d'Herói: Narcís Monturiol, inventor de la navegació submarina. Al llibre, a part de l'estudi

biogràfic del personatge, Puig fa una interpretació en clau romàntica de les lluites republicanes de mitjan segle XIX amb Abdó Terradas i Narcís Monturiol al capdavant. En aquesta obra es presenta el segle XIX com una lluita entre el progrés i la llibertat que representen les idees republicanes contra el militarisme dels governs monàrquics i l'obscurantisme de l'església oficial.

L'any de la caiguda de la dictadura primoriverista iniciarà una important tasca política de partit, que el portarà a una dedicació intensiva a la vida pública durant la dècada dels trenta. Amb la República, Puig se situarà en primera línia política tot ocupant càrrecs representatius, sense deixar de ser un dinamitzador ideològic i organitzatiu. Que seguia essent l'ideòleg del moviment republicà figuerenc i empordanès no en deixa cap dubte amb un escrit, "Som allà on érem", al número de represa d'Empordà Federal el 12 d'abril de 1930: "Som republicans perquè estimem que la República és l'única forma de govern compatible amb la dignitat humana. Som catalans, perquè, reconeixent la personalitat de la nostra terra, l'estimem amb tota l'ànima perquè és la nostra. Som federals precisament perquè no som separatistes (...). Afirmem les nostres idealitats republicanes i federals de catalans que volen integrar-se a la federació ibèrica".

A partir de 1930, doncs, la presència de Puig en primera línia política és clau, com posa de manifest la seva participació en la constitució de la Federació Republicana Socialista de l'Empordà, que acabarà adherida a Esquerra Republicana de Catalunya el 1931, i de la qual Puig és president. La Federació Republicana Socialista de l'Empordà serà el grup hegemònic en la vida política durant el període republicà a Figueres. Guanyadors de les eleccions del 12 d'abril, Puig és elegit regidor i serà el portaveu del grup governant. També tindrà les funcions de president de les comissions de finances i de cultura i participarà, en tant que vocal, a la Junta de l'Hospital i la Junta Local de Primera Ensenyança.

Aquell mateix 1931 serà elegit representant dels regidors del partit figuerenc a la Diputació Provisional de la Generalitat de Catalunya i formarà part de la ponència redactora de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, en qualitat de membre d'aquella. També serà regidor de l'Ajuntament de Figueres entre 1931 i 1938, membre de la Comissió Permanent del Comitè Executiu Central d'Esquerra i Comissari de la Generalitat a Girona el 1933, responsabilitat des de la qual ajudarà a impulsar polítiques d'infraestructures a la comarca, tant d'obres públiques com sanitàries i educatives. El gener de 1934 tornarà a formar part de la candidatura figuerenca de la Federació Republicana Socialista de l'Empordà que guanyà les eleccions municipals.

Les represàlies pels Fets d'Octubre de 1934 el varen portar a la presó, responsabilitzat, com a Comissari de la Generalitat a Girona, de l'assassinat del comandant militar d'aquesta ciutat mentre llegia el ban que proclamava l'estat de guerra. Puig serà condemnat a 30 anys de presidi. Durant l'any i mig que va restar a la presó de Girona aprofità per escriure un dietari que s'acabarà publicant amb el títol d'Ell, a la presó (1938) i que esdevindrà un testimoni en primera persona de la repressió durant el bienni negre. També del seu període de reclusió data una comèdia dramàtica titulada S.O.S., i alguns treballs de traducció.

A les eleccions a Corts del febrer de 1936, Puig és inclòs a la llista per Girona del Front d'Esquerres de Catalunya, com a mecanisme per alliberar-lo de la presó i com a icona propagandística. La victòria a les urnes el retorna a la llibertat, al seu lloc de regidor a l'Ajuntament de Figueres i al càrrec de Comissari de la

Generalitat. Però les seves obligacions a les Corts de Madrid l'obliguen, l'abril, a renunciar als dos càrrecs anteriors.

Integrat dins de la minoria d'Esquerra, serà membre titular de la Comissió de Pensions i suplent de la de Guerra (març-juliol de 1936), suplent de Comunicacions (1937) i suplent de les del Tribunal de Comptes i Comunicacions (1938-1939).

Durant la Guerra Civil serà cònsol de la República Espanyola a Perpinyà i, al final de la guerra, a Lió. Amb la derrota republicana no tornarà mai més a Catalunya, instal·lant-se a Perpinyà, on morirà deu anys més tard.

Autor: **SIB**

Obra Pròpia

Llibres

PUIG I PUJADES, Josep, Vida d'heroi: Narcís Monturiol, inventor de la navegació submarina, Barcelona, L'Avenç, 1918.

PUIG I PUJADES, Josep, Besllums: llibre de contes: 1922, Barcelona, Publicacions Empordà, 1923.

PUIG I PUJADES, Josep, Tràgedies de veïnat: llibre de contes (Op. II), Barcelona, Llibreria Nacional Catalana, 1923.

PUIG I PUJADES, Josep, La Planeta d'en Gerardo: novel·la original inèdita, Barcelona, Imp. L'Avenç Gràfic, 1925.

PUIG I PUJADES, Josep, L'oncle Vicenç, Barcelona, Políglota, 1926.

PUIG I PUJADES, Josep, La Glòria sorda de n'Ignasi Iglesias, Figueres, Imp. E. Casellas, 1928.

PUIG I PUJADES, Josep, La fi de Don Joan, Barcelona, Catalònia, 1930.

PUIG I PUJADES, Josep, Quan s'ha perdut la fe...: comèdia en tres actes, Barcelona, Randez, 1936.

PUIG I PUJADES, Josep, Contes de la viu viu i de la xiu xiu, Barcelona, Edició de la Rosa dels Vents, 1936.

PUIG I PUJADES, Josep, Ell, a la presó, Girona, Gràf. Darius Rahola, 1938.

PUIG I PUJADES, Josep, Per Catalunya, Niça, 1945.

Bibliografia

Llibres

AA.VV., Història del teatre a Figueres (1816-1991), Figueres, Ajuntament de Figueres, 1991.

ROMERO I DALMAU, Alfons, Figueres, Girona, Diputació de Girona-Caixa de Girona, 1992.

MAYMÍ I RICH, Josep, La Girona convulsa, entre la il·lusió i el desencís (1923-1939), Girona, Ajuntament de Girona-Diputació de Girona, 2004.

Capítols de llibres

CABRUJA, Agustí, "J. Puig Pujades", AA.VV., Polítics i escriptors gironins durant la Segona República (anècdotes i records), Salt, Ajuntament de Salt-Diputació de Girona, 1987.

Articles en publicacions periòdiques

BERNILS I MACH, Josep Maria, Revista de Girona, "Josep Puig Pujades, comissari de la Generalitat i pres polític", núm.170, 1995. pàg.vol.Any 41.